

**TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY I JEGO OBECNA POLITYCZNA ROLA EX AUTORITATE
WOBEC STOSOWANEJ PRZEZ POLITYCZNY WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI
W POLSCE
WYKŁADNI WROGIEJ KONSTYTUCJI**

dr Zdzisław Długosz

Kiedy niesprawiedliwość staje się prawem, opór staje się obowiązkiem (Thomas Jefferson)

W dniu 14.10.2020 roku ma zapaść wyrok Trybunału Konstytucyjnego (TK) odnoszący się do tak zwanej „deubekizacji”. Pomijając na obecnym etapie rozważań jego treść, istotnego znaczenia nabiera obecna formalno-prawna pozycja tego organu w Polsce jako definitywnego i legalnego arbitra w kwestiach konstytucyjnych.¹ Autorską ocenę tego zagadnienia i jej uzasadnienie umożliwia wstępnie:

1. Raport Komisji Europejskiej (KE) o stanie praworządności w Unii Europejskiej (UE) z dnia 30.09.2020 roku.
2. Treść uchwały Sądu Najwyższego (SN) z dnia 23.01.2020 roku w sprawie legalności zasiadania w składach sędziowskich osób rekomendowanych przez nową Krajową Radę Sądownictwa.
3. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2020 roku w sprawie „dezubekizacji” (sygn. akt III UZP 1/20).
4. Tezy z wystąpienia w Sejmie w dniu 13 sierpnia 2020 roku Rzecznika Praw Obywatelskich (RPO) - sprawozdanie roczne z działalności RPO za okres 2019 roku.

Treść Raportu Komisji Europejskiej o stanie praworządności w Unii Europejskiej z dnia 30.09.2020 roku wskazuje na to, że z punktu widzenia podnoszonego problemu, reformy wymiaru sprawiedliwości w Polsce budzą poważne obawy dotyczące praworządności, szczególnie jeśli chodzi o niezawisłość sądów. KE podkreśla, że UE jest oparta o zestaw wspólnych wartości, do których zaliczają się prawa podstawowe, demokracja i praworządność. „Żadna demokracja nie może się rozwijać bez niezależnych sądów gwarantujących ochronę praw podstawowych i wolności obywatelskich”, z czym mamy tu do czynienia. Ponadto KE przypomina, że reformy wymiaru sprawiedliwości wprowadzane od 2015 roku, które miały wpływ na Trybunał Konstytucyjny, Sąd Najwyższy, sądy powszechne, Krajową Radę Sądownictwa i prokuraturę, od początku budziły jej poważne obawy, albowiem:

1. Zwiększyły wpływ władzy wykonawczej i ustawodawczej na wymiar sprawiedliwości, a tym samym osłabiły niezawisłość sędziów”.
2. Krajowa Rada Sądownictwa składa się „głównie z politycznie nominowanych członków” - co może mieć/ma znaczenie dla treści ustrojowego prawa do sądu w rozumieniu standardów demokratycznych oraz sądowego procesu odwoławczego.

Sąd Najwyższy w składzie trzech izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wydał w dniu 23.01.2020 roku uchwałę dotyczącą legalności zasiadania w składach sędziowskich osób rekomendowanych przez nową Krajową Radę Sądownictwa. Stwierdzono w niej, że jeśli w składzie zasiada osoba rekomendowana na sędziego SN przez nową KRS, taki skład jest nieprawidłowo obsadzony. W przypadku sądów powszechnych i wojskowych sytuacja jest podobna, jeżeli wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności. Natomiast w odniesieniu do Izby Dyscyplinarnej SN ma zastosowanie do orzeczeń tej Izby bez względu na datę ich wydania.²

Ponadto Sąd Najwyższy w swoim wyroku z dnia 16 września 2020 roku w sprawie dezubekizacji (sygn. akt III UZP 1/20) uznał, że:

1. Nie wolno wyłącznie na podstawie przynależności do danej formacji z czasów PRL poddawać danej osoby ustawowej represji.
2. Fakt ten nie jest wystarczający do stwierdzenia, że dana osoba służyła na rzecz totalitarnego państwa.
3. Kryterium służby na rzecz państwa totalitarnego powinno być oceniane na podstawie wszystkich okoliczności sprawy. W tym także indywidualnych czynów pod kątem naruszenia praw człowieka.

Tym samym:

1. Uchwała SN oznacza, że w przypadku odwołań funkcjonariuszy, których objęto ustawą „represyjną”, sądy powinny indywidualnie oceniać działania każdego z byłych pracowników służb z okresu PRL.
2. Uchwała SN precyzyjnie określa tryb postępowania w sprawach odwoławczych, a jednocześnie nakłada obowiązek na IPN aby przedstawił konkretne dowody działalności przestępczej w przypadku tych osób, którym chce się obniżyć emerytury.³

Natomiast z wystąpienia w Sejmie w dniu 13 sierpnia 2020 roku Rzecznika Praw Obywatelskich wynika, że:

1. Wyłączone są w Polsce między innymi gwarancje prawa do niezależnego sądu.⁴
2. Ostatnie pięć lat charakteryzowały intensywne nurty zmian dotyczących ustroju Rzeczypospolitej obejmujące rozumienie praw człowieka, a w tym:
  - a) antyustrojowy, obejmujący zmiany polityczne i prawne służące koncentracji władzy oraz stopniowemu przekształcaniu ustroju państwa polskiego.⁵
  - b) narodowo-populistyczny w którym występuje odwoływanie się nie do konstytucyjnych wartości oraz prawa, a do rzekomej woli ludu i za pomocą owej rzekomej woli, następowała zmiana znaczenia pojęć konstytucyjnych dotyczących praw i wolności oraz podważenie gwarancji ich ochrony.⁶

Określone w pkt 2 ppkt „a” zmiany, to głównie dyskrecjonalność prawa, to tutaj instrumentalizacja prawa, w której wykorzystano niekontrolowany pejoratywny sens sofistycznego upolitycznienia prawa.⁷ W ramach owych zmian większościowy ustawodawca dokonał i nadal realizuje działania polegające na redefiniowaniu przy pomocy rządzących, konstytucyjnych i pojęć prawnych. Powyższe zmiany doprowadziły w istocie do kryzysu praworządności, a w tym głównie do upolitycznienia prawa, podważenia ustrojowej zasady trójpodziału władz co spowodowało, że wraz z autorytarnym rozwojem Polski, jako rzekomej jeszcze demokracji konstytucyjnej, towarzyszy profilowana politycznymi celami „wykładnia wroga Konstytucji”.⁸ Dlatego też „ustrój Polski nie może już być definiowany jako prawdziwa demokracja konstytucyjna, lecz raczej jako demokracja nieskonsolidowana czy demokracja hybrydowa.”⁹

W tych warunkach istotnego znaczenia nabiera funkcjonalny paraliż Trybunału Konstytucyjnego wobec onnipotencji większości parlamentarnej oraz utraty znaczenia idei sądowej kontroli konstytucyjności prawa w Polsce.¹⁰ Dlatego też istotę poniżej przeanalizowanego zagadnienia stanowi prawomocność tego wyroku z uwagi na:

1. Przeprowadzenie zmian instytucjonalno-ustrojowych w Polsce po 2015 roku, obejmujących zmianę prawno-funkcjonalnego charakteru Trybunału Konstytucyjnego.
2. Odnoszące się do tych zmian stanowisko Komisji Weneckiej i Parlamentu Europejskiego z którego wynika:
  - a) występujące od tego czasu w naszym kraju nie spełnianie demokratycznych standardów równowagi władzy;
  - b) naruszenie zasady niezależności sądownictwa i zachwianej pozycji Trybunału Konstytucyjnego (TK) jako definitywnego arbitra w kwestii interpretacji demokratycznych reguł prawnych (argumentacja ex autoritate).
3. Stanowisko Komisji Europejskiej z dnia 20.12.2017 w sprawie oceny praworządności w Polsce i Decyzji Rady w sprawie stwierdzenia wyraźnego ryzyka poważnego naruszenia przez Rzeczpospolitą Polską zasady praworządności sprowadza się do tego, że:
  - a) niezależność oraz legitymacja Trybunału Konstytucyjnego doznały poważnego uszczerbku i w związku z tym nie można już zagwarantować zgodności polskich przepisów prawa z ustawą zasadniczą,
  - b) wydawane przez Trybunał wyroki na podstawie legislacji bez autorytetu prawa nie zapewniają skutecznej w demokratycznym standardzie kontroli konstytucyjności.
4. Występującą wadliwość procesu powoływania obecnych sędziów Trybunału Konstytucyjnego bez ważnej podstawy prawnej, połączonej ze skrajnie upolitycznionym procesie nominacyjnym, w istocie prowadzi do naruszenia standardu ich wspomnianej wyżej niezawisłości i bezstronności.
5. Stanowisko Rzecznika Praw Obywatelskich, który w dniu 13 sierpnia 2020 roku wygłosił przed Senatem i Sejmem Rzeczypospolitej Polskiej swoje doroczne sprawozdanie w którym podkreślił, że:

- a) zmiany o których mowa w pkt 1 w istocie doprowadziły do kryzysu praworządności, na skutek autorytarnego po 2015 roku rozwoju Polski,
- b) tym zmianom dziś towarzyszy nowa wizja praw obywatelskich i praw człowieka sprowadzająca się do podważenia dotychczasowego znaczenia konstytucyjnych gwarancji na skutek stosowania chociażby przez Trybunał Konstytucyjny wykładni osadzonej w politycznym zamówieniu.

Ponadto jak twierdzi prof. Zajadło, w ramach politycznych zmian po 2015 roku, przystąpiono do stopniowego funkcjonalnego paraliżu Trybunału Konstytucyjnego, a z czasem do całkowitej zmiany jego charakteru w ramach ustrojowego trójpodziału władzy, która w tych warunkach:

1. Wyłącznie potwierdza założoną politycznymi celami omnipotencję większości parlamentarnej pochodzącą z pozaparlamentarnego centralnego ośrodka decyzji politycznej, co w rzeczywistości pozbawia obywateli realności konstytucyjnej kontroli stanowionego prawa.¹¹
2. Jako polityczna strategia, ta sytuacja doprowadziła do rozerwania związków wykładni pochodzącej do tej pory z cywilizacyjnej dogmatyki, teorii prawa konstytucyjnego i filozofii prawa z ustawą zasadniczą, czyniąc ową nową wykładnię zbiorem treściowo sprzecznego zespołu reguł demokratycznego państwa prawnego.¹²
3. Zdeformowała władczo-organizacyjną funkcję demokratycznego prawa, albowiem instytucja jaką jest Trybunał Konstytucyjny wyposażony z zasady w uregulowaną prawnie kompetencję do udzielania wiążącej wykładni normatywnych tekstów prawnych, w rzeczywistości poprzez założoną politycznym celem bezkrytyczną omnipotencję Sejmu stwarza stwierdzone przez organy Unii Europejskiej zagrożenie dla praworządności w Polsce.¹³
4. Działanie tego organu w którym kwestionowana jest niezależność sędziów, pozbawione zostało w ten sposób cech rzetelności na skutek przekroczenia swoją arbitralnością granic stosowania zasad demokratycznego porządku konstytucyjnego.¹⁴

W tej sytuacji problemem staje się oszacowanie pozycji tego uprawnionego organu wobec ewentualnej jego oficjalnej wykładni przepisów ustawy na skutek wątpliwości, o czym wspomniano na wstępie, przyznania mu oficjalnego autorytetu w kwestii interpretacji demokratycznych reguł prawnych (argumentacja ex autoritate).

Istotnego znaczenia w tej sprawie nabierają wątpliwości w odniesieniu do wadliwości procesu powoływania obecnych sędziów Trybunału Konstytucyjnego bez ważnej podstawy prawnej, połączonej ze skrajnie upolitycznionym procesie nominacyjnym. W istocie taka sytuacja doprowadziła do naruszenia standardu ich niezawisłości i bezstronności o implikacji:

1. Kompletniej zmiany składu Trybunału w 2017 roku, która odbyła z pominięciem przyjętego procesu powoływania sędziów przewidzianego w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.
2. Wątpliwej w tych warunkach demokratycznej kompetencyjnej legitymacji Trybunału Konstytucyjnego do orzekania zgodności procesu ustawodawczego z ustawą zasadniczą i wynikającego z tego braku gwarancji zgodności polskich przepisów prawa z Konstytucją.
3. Braku w tych warunkach możliwości uznawania, że wyroki wydawane przez Trybunał, zapewniają demokratyczny standard skutecznej kontroli konstytucyjności, albowiem:
  - a) w tych warunkach obecna kontrola konstytucyjności prawa przez Trybunał Konstytucyjny ma za wyłączny cel wykorzystanie swojego absolutnego charakteru kontroli konstytucyjności pod względem kryterium treści norm, która służy wyłącznie realizacji programu politycznego większości parlamentarnej;
  - b) powstała w ten sposób fikcja ustrojowo-prawna, ma za zadanie świadome zdeformowanie w procesie stanowienia prawa:
    - zasady demokratycznego państwa prawnego,
    - zasady poprawnej legislacji

- która jest jedną z podstawowych zasad demokratycznego państwa prawnego.¹⁵

Jak już wspomniano, z cytowanego stanowiska Komisji Europejskiej z dnia 20.12.2017 w sprawie oceny praworządności w Polsce i Decyzji Rady w sprawie stwierdzenia wyraźnego ryzyka poważnego naruszenia przez Rzeczpospolitą Polską zasady praworządności wynika, że dzisiaj niezależność oraz legitymacja Trybunału Konstytucyjnego

nie gwarantuje w demokratycznym standardzie kontroli konstytucyjności stanowionego prawa z ustawą zasadniczą.¹⁶ W tej sytuacji wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14.10.2020 roku, w celu zalegalizowania nieskrępowanego zasadami demokracji konstytucyjnej decyzji politycznych, z pewnością zdekomponuje:

- a) demokratyczny konstytucyjny systemowy trójpodział władzy o którym mowa w art. 10 ustawy zasadniczej;
- b) zasadę demokratycznego państwa prawnego o którym mowa w art. 2 ustawy zasadniczej;
- c) materialne znaczenie zasady zaufania do sądu, o którym mowa w art. 45 ust.1 ustawy zasadniczej.¹⁷

Ponadto aby wzmocnić polityczny rozwój obecnej władzy, wyrok ten naruszy konstytucyjną stabilność poprzez złamanie dotychczasowej linii orzeczniczej. Tworząc nowy jej wymiar oparty wyłącznie na sile subiektywnych ideałów, wyrok ten dopuści doktrynalną i ustawową interpretację zapisów, dostosowujących ich pojemność treściową do autorytarnych celów politycznych.¹⁸

W ten sposób też powstanie nowy autorytarny wymiar zasady legalności działania organów władzy publicznej na rzecz ich nieomyślności oraz świadomego nie wypełnienia obowiązku respektowania standardów konstytucyjnych. To zapewni „trwanie” w obiegu prawnym ustawy represyjnej w czasie już jej wcześniejszego domniemania jej rzekomej konstytucyjności wynikającej z procesu ustawodawczego. Owe domniemanie w zamyśle ośrodka autorytarnej władzy ma wskazywać na potwierdzenie wyrokiem TK słuszne obdarzenie władzy zaufaniem obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa, które tutaj potwierdzono rzekomym prawomocnym wyrokiem tego Trybunału Konstytucyjnego (art. 2 i 7 Konstytucji).¹⁹

Zgodnie z zasadą demokratycznego państwa prawnego i posługiwaniem się przez władzę pojęciem „rzekomej sprawiedliwości” oraz zdeformowaną politycznymi reformami zasadą podziału czyli równoważenia władzy ustawodawczej, wykonawczej i sądowniczej (art. 10 Konstytucji), wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14.10.2020 roku potwierdzi, że:

1. Ustawodawca w sposób nieograniczony może korzystać ze swobody w zakresie normowania stosunków społecznych.
2. Tym samym zaakceptuje dopuszczalny prawem brak granic takiego działania, które nie muszą w tym konkretnym rozwiązaniu uwzględniać zasad, wartości oraz praw i wolności konstytucyjnych.

Jednocześnie owe celowe użycie oraz wykorzystanie siły prawa i władzy stanowi ukształtowany w procesie stanowienia prawa inicjowanie intencjonalnego, dyskrejonowego oraz dyskryminacyjnego legalizmu z którego wynika:

1. Naruszenie zagwarantowanych w konstytucji i w traktatach międzynarodowych, których Polska jest stroną, podstawowych praw człowieka.
2. Przekierowanego takim prawem przymusu stosowania na organy administracji publicznej w celu zapewnienia realizacji wartościowanych negatywnie standardem cywilizacyjnym, założonych negatywnych skutków politycznej przemocy jako działania lub zaniechania.²⁰

W tej sytuacji szczególnego podkreślenia wymaga fakt z którego wynika, że na przestrzeni lat 2016-2018, piętnastokrotnie prowadzone były debaty, zalecenia Komisji Europejskiej oraz posiedzenia Rady ds. Ogólnych czy też rezolucje Parlamentu Europejskiego w sprawie praworządności w Polsce. W związku z tym godne odnotowania są następujące zasady praworządności ujęte w zbiorze wspólnych wartości ujętych w art. 2 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE), które obejmują:

1. Zasadę legalności, procesu uchwalania i konstytucyjnej kontroli stanowionego prawa jako „nieodłącznej części każdego demokratycznego społeczeństwa”.²¹
2. Zakazu arbitralności i obowiązku przestrzegania zasady pewności prawa, która wymaga między innymi, żeby przepisy były jasne i przewidywalne oraz żeby nie mogły zostać zmienione retrospektywnie.²²
3. Niezależną i skuteczną kontrolę sądową, wobec której w rozpatrywanej kwestii zasadniczego znaczenia nabiera uzasadniony wniosek Komisji Europejskiej z dnia 20.12.2017 roku w zakresie obaw i związanego z tym ryzyka co do poszanowania zasady praworządności w Polsce.²³

Trybunał Sprawiedliwości w swoim rzecznictwie wyraźnie wyjaśnił, że prawo do takiej ochrony stanowi „część ogólnych zasad prawa, które wynikają ze wspólnych tradycji konstytucyjnych państw członkowskich. Prawo to zostało ustanowione również w art. 6 i 13 Europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności”.²⁴ W odniesieniu do związku pomiędzy prawem do rzetelnego procesu sądowego, a rozdziałem władz stanowisko Trybunału sprowadza się do tego, że „[...] ogólna zasada prawa Unii, zgodnie z którym każda osoba ma prawo do rzetelnego procesu sądowego, inspirowana art. 6 EKPC, [...] obejmuje prawo do sądu, który jest niezależny w szczególności od władzy wykonawczej [...]”.²⁵ Dlatego zasada rozdziału władz, która jest oczywiście w ustawie represyjnej złamana dyskrecjonalnością prawa i jego pozytywistyczną polityczną intencjonalnością już na poziomie jego uchwalania, nie może akceptować omnipotencji prawodawcy, który występuje tutaj w roli sędziego.²⁶

PODSUMOWANIE

Historia człowieka uświadamia nam, że dla każdej autorytarnej władzy zasadnicze znaczenie ma wykorzystywanie siły prawa jako wielopostaciowej przemocy, która w ujęciu systemowym skutecznie deformuje demokratyczny ład konstytucyjny.²⁷ Dlatego też zdaniem autora, tak rozumiana występująca przemoc polityczno-prawna w naszym kraju, może stanowić chociażby naruszenie art. 13 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, albowiem w istocie realizuje się:

1. W zorganizowanym udziale konstytucyjnych organów państwa do totalitarnych metod i praktyk oraz legalizacji najbardziej wyrafinowanej formy przemocy stosowanej przez państwo, czyli przemocy poprzez stanowione i stosowane prawo.²⁸
2. W popieraniu zorganizowanej działalności, która zakłada i dopuszcza między innymi stosowanie prawnej przemocy w celu utrzymania władzy i bieżącego wpływu na politykę państwa.²⁹

Tak sytuacja wprowadza głęboki kryzys demokracji konstytucyjnej i poważne naruszenie praworządności, które podważa sens demokratycznych zasad prawa w demokratycznym systemie prawa.³⁰ Występujący w tym ujęciu problem stanowienia złego prawa i potwierdzania instytucjonalnym autorytetem Trybunału Konstytucyjnego jego obowiązywania powoduje, że:

1. Akceptacja tak stanowionego prawa jest rezygnacją z samego prawa i przejawem zinstytucjonalizowanego państwowego oportunistycznego wobec obowiązku ochrony praw jednostki i postulowanego nie tylko w konstytucji zakresu interesów chronionych przez państwo.
2. Trybunał Konstytucyjny utracił w Polsce pozycję definitywnego arbitra w kwestiach konstytucyjnych, którą osłabia także naruszenie demokratycznych standardów równowagi władzy i udane polityczne próby zdewaluowania niezależności sądownictwa.

W tych warunkach należy zastanowić się nad kierunkiem zmian ustrojowych w Polsce, albowiem to właśnie faszyzm zakładał, że: każdy naród ma prawo robić to co mu się podoba, a stanowione prawo, pozwalało ignorować konstytucję.³¹ Dlatego dziś Konstytucja nie jest celem samym w sobie, a jedynie „wyznacza jedynie pole bitwy” złego prawa z rezygnacją z samego prawa.³² Jeżeli odbierzemy sobie prawo obrony praw i swobód obywatelskich... to musimy być też przygotowani na przeżywanie emocji ciężaru zdrady własnych zasad.³³ Musimy też uświadomić sobie, że:

1. Większość, która raz pozbawi mniejszość określonych praw nie zatrzyma się.³⁴
2. Owa większość przy wsparciu aksjologicznych fundamentalizmów, ksenofobii, megalomanii, politycznej pogardy, która też:
  - a) z konserwatywnych mroków umysłu do zemsty za nie zaspokojoną dotychczas rządzący władzą, usprawiedliwia swoje działanie rzekomym interesem naszej Ojczyzny i sprawiedliwością społeczną,
  - b) uzewnętrzni swoje postawy jako komisja narodowej moralności w której najwyższą władzę ma samowola ludzi ją sprawujących, a nie demokratyczne prawo.³⁵

© Wszystkie prawa zastrzeżone.

Żadna część jak i całość zaprezentowanego opracowania, nie może być powielana i rozpowszechniana w jakiegokolwiek formie i w jakikolwiek sposób, w tym także elektroniczny lub mechaniczny, na wszelkich polach

eksploatacji, włącznie z szeroko pojętą digitalizacją, fotokopiowaniem lub kopiowaniem, obejmującym także zamieszczanie w Internecie - bez pisemnej zgody autora. Jakiegokolwiek użycie lub wykorzystanie utworów w całości lub w części bez zgody autora, jest zabronione pod groźbą konsekwencji prawnych.

Zgoda dla Zarządu SEiRP w Tychach na publikację w witrynie internetowej Koła.

PRZYPISY

¹ Zob. Stanowisko S. Retter, profesor Uniwersytetu Paryż I [w:] K. Complaka (red.), *Godność człowieka jako kategoria prawna*, Wrocław 2001, s.96-99.

² Fragment uzasadnienia do uchwały Sądu Najwyższego z 23.01.2020 roku. Dr hab. Krystian Markiewicz, prezes Stowarzyszenia Sędziów Polskich "Iustitia") "powołana nielegalnie przez prezydenta Andrzeja Dudę, w skrajnie upolitycznionym procesie nominacyjnym, Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego podjęła nieważną uchwałę w sprawie ważności wyboru prezydenta Andrzeja Dudy na kolejną kadencję". Markiewicz: apeluję, żeby nie zgadzać się na nielegalne działania i gwałt na praworządności Nie jest tak, że kwestionujemy ważność wyboru prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. Kwestionujemy ważność decyzji Sądu Najwyższego, ponieważ zgodnie z konstytucją, to Sąd Najwyższy legalnie wybrany, z prawidłowo wybranymi sędziami - a nie nielegalnie powołanymi - ma stwierdzić ważność wyboru prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

³ Wyrok SN z dnia 16 września 2020 roku w sprawie dezubekizacji, sygn. akt III UZP 1/20.

⁴ Wystąpienie Rzecznika Praw Obywatelskich (RPO) w Sejmie w dniu 13 sierpnia 2020 - sprawozdanie roczne z działalności RPO za okres 2019 roku. Następują zmiany w kierunku autorytarnym, które kładą się cieniem nad dalszym rozwojem Polski jako demokracji konstytucyjnej, a w tym:

- nurt antyustrojowy: zmiany polityczne i prawne służące koncentracji władzy oraz stopniowemu przekształcaniu ustroju państwa polskiego;
- nurt narodowego populizmu: działania zmierzające do redefinicji pojęć z zakresu praw człowieka oraz podważenia dotychczasowego znaczenia konstytucyjnych gwarancji.

Powyższe zmiany spowodowane wyrażeniem z demokratycznych zasad instytucji państwowych, doprowadziły w istocie do podważenia zasady trójpodziału władz. Spowodowały, że ustrój Polski nie może już być definiowany jako prawdziwa demokracja konstytucyjna, lecz raczej jako demokracja nieskonsolidowana czy demokracja hybrydowa. Używając terminologii znanych politologów Stevena Levitsky'ego oraz Lucana Way można ją także określić jako system wyborczego (konkurencyjnego) autorytaryzmu (competitive authoritarianism). Jest to system, w którym wprowadzicie zachowane są formalne mechanizmy i instytucje demokratyczne, odbywają się wybory, jednak wyrażona została istota funkcji tych organów, a ich funkcjonowanie jest determinowane przez dominujący wpływ centralnego ośrodka politycznego. W efekcie wartości konstytucyjne są redefiniowane i podważane, a sama Konstytucja Rzeczypospolitej staje się nie drogowskazem rządzenia, a wręcz przeszkodą w urzeczywistnieniu woli dominującej większości.

⁵ Do działań antyustrojowych RPO zaliczył przejście i uzależnienie instytucji państwa, w tym instytucji kontrolnych, jak Trybunał Konstytucyjny, Krajowa Rada Sądownictwa, Sąd Najwyższy, prokuratura, Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji (powstał jej dubler: Rada Mediów Narodowych). To także zastraszanie sędziów i prokuratorów postępowaniami dyscyplinarnymi, by ograniczyć ich niezawisłość.

⁶ Wystąpienie Rzecznika Praw Obywatelskich (RPO) w Sejmie w dniu 13 sierpnia 2020 - sprawozdanie roczne z działalności RPO za okres 2019 roku. *„Ustrój Polski nie może już być definiowany jako prawdziwa demokracja konstytucyjna, lecz raczej jako demokracja nieskonsolidowana czy hybrydowa. a ich funkcjonowanie jest determinowane przez dominujący wpływ centralnego ośrodka politycznego. Kanoniczna – wizją praw obywatelskich i praw człowieka, co było żywą egzemplifikacją tej części wystąpienia Bodnara, w której mówił o redefinicji przez rządzących konstytucyjnych i prawnych pojęć.*

⁷ J. Zajadło, Anachroniczność pojęcia „imposybilizm prawny”, Studio Opinii z 26.12.2016 r. (<http://studioopinii.pl/jerzy-zajadlo-anachronizm-pojecia-imposybilizm-prawny/>);

T. Gizbert-Studnicki, Interpretacja wzorców konstytucyjnych z perspektywy filozofii prawa, Przegląd Konstytucyjny, 2017, nr 3, s. 33-49; T. Stawecki, J. Winczorek (red.), Wykładnia konstytucji. Inspiracje, teorie, argumenty, Wolters Kluwer, Warszawa 2015. Według Słownika Języka Polskiego sofistyka to m.in. świadome posługiwanie się nieuczciwą argumentacją w celu udowodnienia fałszywej tezy. Sofistyka konstytucyjna z kolei to nic innego, jak po prostu wykorzystanie tej ambiwalentnej metody do stosowania i interpretacji ustawy zasadniczej, zarówno z punktu widzenia jej litery, jak i jej ducha.

⁸ C. Schmitt, Legalność i prawomocność, tłum. B. Baran, Warszawa 2015; J. Zajadło, Nie ulegajmy propagandzie „imposybilizmu prawnego”, Państwo i Prawo 2017/3; J. Zajadło, Anachroniczność pojęcia „imposybilizm prawny”, Studio Opinii z 26.12.2016 (<http://studioopinii.pl/jerzy-zajadlo-anachronizm-pojecia-imposybilizm-prawny/>)

⁹ Sprawozdanie roczne z działalności RPO za okres 2019. Wystąpienie Rzecznika w Senacie i Sejmie w dniu 13 sierpnia 2020 roku. „Używając terminologii znanych politologów Stevena Levitsky’ego oraz Lucana Way można ją także określić jako system wyborczego (konkurencyjnego) autorytaryzmu (competitive authoritarianism). Jest to system, w którym wprowadzone zachowane są formalne mechanizmy i instytucje demokratyczne, odbywają się wybory, jednak wydrążona została istota funkcji tych organów, a ich funkcjonowanie jest determinowane przez dominujący wpływ centralnego ośrodka politycznego.”

¹⁰ J. Zajadło, Nie ulegajmy propagandzie „imposybilizmu prawnego”, Państwo i Prawo 2017/3.

¹¹ Op. cit.

¹² T. Gizbert-Studnicki, *Interpretacja wzorców konstytucyjnych z perspektywy filozofii prawa*, Przegląd Konstytucyjny, 2017, nr 3, s. 33-49; T. Stawecki, J. Winczorek (red.), *Wykładnia konstytucji. Inspiracje, teorie, argumenty*, Wolters Kluwer, Warszawa 2015; A. Gerloch, *Funkcje oraz metodologia wykładni prawa*, Forum prawnicze, 2014, s.11-12. Dyskrecjonalność prawa na poziomie już jego tworzenia oraz towarzyszący mu pozytywizm prawniczy powoduje, że występujące w ustawach normy prawne nie można uznać za prawo w demokratycznym porządku prawnym. W tych warunkach nastąpiło zburzenie równowagi demokratycznych zasad wolności z wymogami ustrojowego bezpieczeństwa prawnego. Naruszony został pluralizm wartości przez autorytarnego ustawodawcę, który konfliktuje się z podstawowymi wartościami, oczekiwanymi od demokratycznych systemów normatywnych. Ponadto sprofilowanie politycznego celu sprowadza się do tego, że chodzi tu o zdeformowane inherentne (sprawcze) wartości prawa, takie jak pewność, sprawiedliwość w ujęciu proceduralnym oraz sprawiedliwość materialna z czego wynika przewidywalność i równość wobec prawa.

¹³ Zob. Komisja Europejska Bruksela, dnia 20.12.2017 COM(2017) 835 final 2017/0360 (NLE) Uzasadniony wniosek zgodnie z art. 7 ust. 1 Traktatu o Unii Europejskiej dotyczący praworządności w Polsce Wniosek Decyzja Rady w sprawie stwierdzenia wyraźnego ryzyka poważnego naruszenia przez Rzeczpospolitą Polską zasady praworządności, s. 37. Sekcja 5 p. 171. Stwierdzenie poważnego ryzyka naruszenia wartości, o których mowa w art. 2 Traktatu o Unii Europejskiej .

Zasada państwa prawnego została wpisana do prawa pierwotnego UE nie tylko jako jedna z fundamentalnych wartości (art. 2 TUE), ale także jako cel, do osiągnięcia którego instytucje unijne mają wyraźny mandat (art. 3 ust. 1, 13 ust. 1 TUE). Zgodnie z zasadą lojalnej współpracy (art. 4 ust. 3 TUE), państwa członkowskie wspierają instytucje UE w wykonywaniu traktatowych zadań. Problem regularnej oceny stałego przestrzegania wspólnych wartości, w tym zasady państwa prawnego, został dostrzeżony zarówno przez instytucje unijne: Komisję, Parlament Europejski oraz Radę, jak i przez państwa członkowskie. Do realizacji celów zapisanych w art. 2 TUE, oprócz wykorzystania instrumentów z art. 258-260 TfUE (postępowanie ws. naruszenia zobowiązań traktatowych przez państwo członkowskie) i specjalnej procedury z art. 7 TUE. Przestrzeganie wartości Unii zapisanych obecnie w art 2 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE), czyli poszanowania godności, wolności, demokracji, równości, państwa prawnego i praw człowieka, które są wartościami wspólnymi Unii i jej państw członkowskich, jest nie tylko warunkiem przystąpienia do Unii (art. 49 TUE, „kryteria kopenhaskie”²), ale także stałym zobowiązaniem państw po akcesji. Jednocześnie traktat mówi o poszanowaniu tożsamości narodowej związanej ze strukturami politycznymi i konstytucyjnymi państw (art. 4 ust. 2 TUE), a także stwierdza, że prawa podstawowe zagwarantowane w europejskiej Konwencji praw człowieka oraz wynikające z tradycji konstytucyjnych wspólnych państwom członkowskim stanowią część prawa Unii jako zasady ogólne prawa (art. 6 ust. 3 TUE).

Debaty, zalecenia i zajęte stanowiska Komisji Europejskiej, Rezolucje Parlamentu Europejskiego w sprawie sytuacji w zakresie praworządności i demokracji w Polsce:

1. 13 stycznia 2016 – Komisja Europejska rozpoczyna strukturalny dialog z Polską w oparciu o Nowe ramy na rzecz umocnienia praworządności (pkt P1).
2. 13 kwietnia 2016 – rezolucja Parlamentu Europejskiego w sprawie sytuacji w Polsce (2015/3031(RSP)) (pkt P3).
3. 1 czerwca 2016 – Komisja Europejska przyjmuje opinię dotyczącą praworządności w Polsce – treść korespondencji jest poufna (pkt P6).
4. 27 lipca 2016 – Komisja Europejska przyjmuje zalecenie (UE) 2016/1374 w sprawie praworządności w Polsce, Dz.U. 2016 L 217, s. 53 (pkt P7).
5. 14 września 2016 – rezolucja Parlamentu Europejskiego w sprawie niedawnych wydarzeń w Polsce i ich wpływu na prawa podstawowe określone w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej (pkt P8).
6. 27 października 2016 - odpowiedź strony polskiej na zalecenie Komisji z dnia 27.07.2016 – oświadczenie MSZ (pkt P9).
7. 21 grudnia 2016 – Komisja Europejska przyjmuje uzupełniające zalecenie (UE) 2017/146 w sprawie praworządności w Polsce, Dz.U. 2017 L 22, s. 65 – drugie zalecenie Komisji (pkt P10).
8. 20 lutego 2017 – odpowiedź strony polskiej na uzupełniające zalecenie Komisji z dnia 21.12.2016 – oświadczenie MSZ (pkt P12)
9. 26 lipca 2017 – Komisja Europejska przyjmuje uzupełniające zalecenie (UE) 2017/1570 z dnia 26.07.2017 w sprawie praworządności w Polsce, Dz.U. 2017 L 228, s. 19 – trzecie zalecenie Komisji (pkt P13).
10. 28 sierpnia 2017 - przekazanie KE odpowiedzi strony polskiej na uzupełniające zalecenie Komisji z dnia 26.07.2017 (pkt P14).
11. 15 listopada 2017 – rezolucja Parlamentu Europejskiego w sprawie sytuacji w zakresie praworządności i demokracji w Polsce (2017/2931(RSP)): wzywa polski rząd do pełnego wdrożenia wszystkich zaleceń Komisji oraz Komisji Weneckiej w odniesieniu do przestrzegania praworządności, a także zawiera w pkt 16 zobowiązanie komisji LIBE do przedstawienia sprawozdania wraz z wnioskiem do Rady o uruchomienie art. 7 ust. 1 TUE (pkt P15).
12. 20 grudnia 2017 – Komisja Europejska przyjmuje:
  - a) uzasadniony wniosek zgodnie z art. 7 ust. 1 TUE dotyczący decyzji Rady w sprawie stwierdzenia wyraźnego ryzyka poważnego naruszenia przez Rzeczpospolitą Polską zasady praworządności, COM(2017) 835 final (pkt P16);
  - b) uzupełniające zalecenie (UE) 2018/103 z 20.12.2017 w sprawie praworządności w Polsce,

¹⁴ Zob. Komisia Europejska Bruksela, dnia 20.12.2017 COM(2017) 835 final 2017/0360 (NLE) Uzasadniony wniosek zgodnie z art. 7 ust. 1 Traktatu o Unii Europejskiej dotyczący praworządności w Polsce Wniosek Decyzja Rady w sprawie stwierdzenia wyraźnego ryzyka poważnego naruszenia przez Rzeczpospolitą Polską zasady praworządności. P. 82 W dniu 10 listopada 2017 r. Rada Konsultacyjna Sędziów Europejskich (CCJE) przyjęła oświadczenie, w którym wyraża obawy co do niezależności sądów w Polsce - CCJE(2017) 9, 10 listopada 2017 r., „Statement as regards the Situation on the Independence of the Judiciary in Poland”.

A. Gerloch, *Funkcje oraz metodologia wykładni prawa*, Forum prawnicze, 2014, s.11-12; L. Leszczyński, G. Maronia, Pojęcie i treść zasad prawa oraz generalnych klauzul odsyłających. Uwagi porównawcze („Annales UMCS. Sectio G” 2013, Vol. LX, nr 1, s. 81–92) oraz Zasady prawa i generalne klauzule odsyłające w operatywnej wykładni prawa („Annales UMCS. Sectio G” 2013, Vol. LX, nr 2, s. 145–158); J. S. Mill, *O wolności*, [w:] *Utylityzm*, Warszawa 2005, s. 23, 86,97-98 i 102; S. Obuchowski, *Pojęcie zasad prawa w świetle idei pojęć co do istoty kwestionowanych*, Ruch prawniczy, ekonomiczny i socjologiczny, Zeszyt 4/2017. W konstytucyjnej zasadzie legalizmu występuje tak zwana jej pojemność treściowa kształtowanego prawa, która sprowadza się do tego, iż organ władzy musi działać w granicach prawa, a to oznacza, że rzetelnie czyli działania organu władzy są rzetelne, gdy pozbawione są arbitralności.

¹⁵ Zob. Komisia Europejska Bruksela, dnia 20.12.2017 COM(2017) 835 final 2017/0360 (NLE) Uzasadniony wniosek zgodnie z art. 7 ust. 1 Traktatu o Unii Europejskiej dotyczący praworządności w Polsce Wniosek Decyzja Rady w sprawie stwierdzenia wyraźnego ryzyka poważnego naruszenia przez Rzeczpospolitą Polską zasady praworządności p.38, 48, 175 Mimo wydania przez Komisję trzech zaleceń sytuacja stale się pogarsza. W szczególności:

1. W dniu 5 lipca 2017 r., po upływie kadencji poprzedniego Wiceprezesa Trybunału Konstytucyjnego, Prezydent RP powołał nowego Wiceprezesa Trybunału, Mariusza Muszyńskiego, pomimo tego, że był on jednym z trzech sędziów Trybunału, którzy zostali powołani niezgodnie z prawem.
2. W dniu 20 grudnia 2016 r. sędzia Julia Przyłębska dopuściła trzech sędziów, którzy zostali wyznaczeni przez Sejm VIII kadencji bez ważnej podstawy prawnej, do objęcia funkcji w Trybunale i zwołała posiedzenie Zgromadzenia Ogólnego Sędziów, które miało się odbyć w tym samym dniu. Ponadto szczególnego znaczenia nabiera to, że sędzia Sądu Apelacyjnego, rozpatrujący zażalenie byłego prezesa TK, prof. Andrzeja Rzeplińskiego na postanowienie Sądu Okręgowego w Warszawie skierował bardzo ważne zapytanie prawne do Sądu Najwyższego. Kwestią, którą miał rozstrzygnąć Sąd Najwyższy było, czy sędzia Julia Przyłębska jest w świetle przepisów ustaw i Konstytucji jest prezesem Trybunału Konstytucyjnego, czy nim nie jest.
3. Zalecenie niekonstytucyjność Trybunału Konstytucyjnego. W dniu 20 grudnia 2016 r. sędzia Julia Przyłębska dopuściła trzech sędziów, którzy zostali wyznaczeni przez Sejm VIII kadencji bez ważnej podstawy prawnej, do objęcia funkcji w Trybunale i zwołała posiedzenie Zgromadzenia Ogólnego Sędziów, które miało się odbyć w tym samym dniu.
4. W dniu 21 grudnia 2016 r. Komisja przyjęła drugie zalecenie w sprawie praworządności w Polsce. Komisja uznała, że choć zajęto się niektórymi kwestiami poruszonymi w jej pierwszym zaleceniu, nadal nie rozwiązano pewnych ważnych problemów, a w międzyczasie pojawiły się nowe zastrzeżenia. Komisja stwierdziła także, że procedura, według której wybrano Prezesa Trybunału Konstytucyjnego, budzi poważne zastrzeżenia w świetle zasady praworządności.
5. Niezgodne z prawem powołanie Prezesa Trybunału Konstytucyjnego i dopuszczenie przez niego do orzekania trzech sędziów wybranych przez Sejm VIII kadencji bez ważnej podstawy prawnej; fakt, że jeden z tych sędziów został powołany na stanowisko Wiceprezesa Trybunału; fakt, że trzech sędziów wybranych zgodnie z prawem przez Sejm poprzedniej kadencji w październiku 2015 r. nie było w stanie objąć stanowisk sędziów Trybunału; jak również późniejszy rozwój wypadków w Trybunale, które doprowadziły *de facto* do kompletnej zmiany składu Trybunału, która odbyła z pominięciem przyjętego procesu powoływania sędziów przewidzianego w Konstytucji. Z tego powodu Komisja uważa, że niezależność i legitymacja Trybunału Konstytucyjnego doznały poważnego uszczerbku i że w związku z tym nie można już zagwarantować zgodności polskich przepisów prawa z ustawą zasadniczą. Nie można już uznawać, że wyroki wydawane przez Trybunał w tych warunkach zapewniają skuteczną kontrolę konstytucyjności.

¹⁶ Zob. Komisja Europejska Bruksela, dnia 20.12.2017 COM(2017) 835 final 2017/0360 (NLE) Uzasadniony wniosek zgodnie z art. 7 ust. 1 Traktatu o Unii Europejskiej dotyczący praworządności w Polsce Wniosek Decyzja Rady w sprawie stwierdzenia wyraźnego ryzyka poważnego naruszenia przez Rzeczpospolitą Polską zasady praworządności: p.38; s.37, sekcja 5 p. 171, p. 175. Ponadto por. p. 82. Wniosek Rady Konsultacyjnej Sędziów Europejskich (CCJE) przyjęła oświadczenie, w którym wyraża obawy co do niezależności sądów w Polsce (CCJE(2017) 9, 10 listopada 2017 r., „Statement as regards the Situation on the Independence of the Judiciary in Poland”).

¹⁷ Zob. wyrok TK z 26 lipca 2006 r., sygn. SK 21/04, OTK ZU nr 7/A/2006, poz. 88, gdzie powiedziano, że stałość linii orzeczniczej TK jest wartością, stanowiącą składnik konstytucyjnej zasady zaufania do państwa i stanowiącej przez nie prawa.

¹⁸ Punktem wyjścia dla oceny konstytucyjności każdego aktu normatywnego, powinno być domniemanie konstytucyjności, racjonalności i swobody ustawodawcy, a także wzgląd na konstytucyjną rolę władzy ustawodawczej (zob. wyrok z 12 września 2000 r., sygn. K 1/00, OTK ZU nr 6/2000, poz. 185 oraz wyrok z 24 kwietnia 2006 r., sygn. P 9/05, OTK ZU nr 4/A/2006, poz. 46). W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego przyjmuje się, że „ocena celowości i trafności rozstrzygnięć parlamentu wykracza poza zakres kompetencji sądownictwa konstytucyjnego” (orzeczenie z 20 listopada 1995 r., sygn. K 23/95, OTK w 1995 r., t. II, poz. 33, wyrok z 24 października 2000 r., sygn. K 12/00, OTK ZU nr 7/2000, poz. 255 oraz wyrok z 24 kwietnia 2006 r., sygn. P 9/05, OTK ZU nr 4/A/2006, poz. 46). „Skoro do kompetencji ustawodawcy należy stanowienie prawa odpowiadającego założonym celom politycznym i gospodarczym oraz przyjmowanie takich rozwiązań prawnych, które jego zdaniem będą najlepiej służyły realizacji tych celów, to zadaniem Trybunału Konstytucyjnego nie jest orzekanie o merytorycznej trafności rozwiązań przyjmowanych przez ustawodawcę” (orzeczenie TK z 24 lutego 1997 r., sygn. K 19/96, OTK ZU Nr 1/1997, poz. 6).

¹⁹ Zob. Komisja Europejska Bruksela, dnia 20.12.2017 COM(2017) 835 final 2017/0360 (NLE) Uzasadniony wniosek zgodnie z art. 7 ust. 1 Traktatu o Unii Europejskiej dotyczący praworządności w Polsce Wniosek Decyzja Rady w sprawie stwierdzenia wyraźnego ryzyka poważnego naruszenia przez Rzeczpospolitą Polską zasady praworządności: p.38; s.37, sekcja 5 p. 171, p. 175. Ponadto por. p. 82. Wniosek Rady Konsultacyjnej Sędziów Europejskich (CCJE) przyjęła oświadczenie, w którym wyraża obawy co do niezależności sądów w Polsce (CCJE(2017) 9, 10 listopada 2017 r., „Statement as regards the Situation on the Independence of the Judiciary in Poland”). Ponadto zob. Wyrok z 20 VII 2006 r., K 40/05, OTK ZU 2006, nr 7A, poz. 82; Wyrok TK z 16 II 2010 r., P 16/09, OTK ZU 2010, nr 2A, poz. 112; Postanowienie TK z 5 VI 2013 r., SK 25/12, OTK ZU 2013, nr 5A, poz. 68; Wyroki TK: z 28 XI 2007 r., K 39/07, OTK ZU 2007, nr 10A, poz. 129; z 11 IV 2007 r., K 2/07, OTK ZU 2007, nr 5A, poz. 48; z 4 XI 2009 r., Kp 1/08, OTK ZU 2009, nr 10A, poz. 145; z 3 XII 2009 r., Kp 8/09, OTK ZU 2009, nr 11A, poz. 164; z 9 XII 2015 r., K 35/15, OTK ZU 2015, nr 11A, poz. 186; Pogląd Trybunału Konstytucyjnego dotyczący tzw. ustawy kooperacyjnej wyrażony w wyroku TK z 24 XI 2010 r., K 32/09, OTK ZU 2010, nr 9A, poz. 108; Wyrok TK z 13 XII 2004 r., K 20/04, OTK ZU 2004, nr 11A, poz. 115; Wyrok TK z 7 V 2014 r., K 43/12, OTK ZU 2014, nr 5A, poz. 50; Wyrok TK z 14 V 2013 r., P 27/12, OTK ZU 2013, nr 4A, poz. 41; Wyrok TK z 12 IV 2000 r., K 8/98, OTK ZU 2000, nr 3, poz. 87; Pogląd powtórzony w wyroku TK z 31 I 2013 r., K 14/11, OTK ZU 2013, nr 1A, poz. 7; Wyrok TK z 16 IV 2002 r., SK 23/01, OTK ZU 2002, nr 3A, poz. 26; wyrok TK z 16 II 2010 r., P 16/09, OTK ZU 2010, nr 2A, poz. 112; postanowienie TK z 5 VI 2013 r., SK 25/12, OTK ZU 2013, nr 5A, poz. 68.

Zob. Pogląd Trybunału Konstytucyjnego dotyczący tzw. ustawy kooperacyjnej wyrażony w wyroku TK z 24 XI 2010 r., K 32/09, OTK ZU 2010, nr 9A, poz. 108; Zob. Wyroki TK: z 28 XI 2007 r., K 39/07, OTK ZU 2007, nr 10A, poz. 129; z 11 IV 2007 r., K 2/07, OTK ZU 2007, nr 5A, poz. 48; z 4 XI 2009 r., Kp 1/08, OTK ZU 2009, nr 10A, poz. 145; z 3 XII 2009 r., Kp 8/09, OTK ZU 2009, nr 11A, poz. 164; z 9 XII 2015 r., K 35/15, OTK ZU 2015, nr 11A, poz. 186. W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego w pierwszej kolejności jako źródło owego domniemania wskazywany jest art. 2 Konstytucji oraz wynikająca z niego zasada demokratycznego państwa prawnego oraz ochrony zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa. Domniemanie konstytucyjności Trybunał Konstytucyjny wywodzi również z art. 7 Konstytucji i wynikającej z niego zasady legalności działania organów władzy publicznej. W ostatnim czasie w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego zdaje się dominować stanowisko, zgodnie z którym ustawa cieszy się domniemaniem konstytucyjności od momentu jej uchwalenia przez parlament, a zatem przed jej podpisaniem przez Prezydenta RP i ogłoszeniem w Dzienniku Ustaw. Ten moment nabycia omawianego domniemania akcentowany jest zwłaszcza w sprawach prewencyjnej kontroli konstytucyjności ustaw, w których Trybunał podkreślał istnienie wyjątkowo silnego domniemania konstytucyjności. Pogląd ten doprowadził zatem Trybunał do wniosku, że akt prawny nabywa domniemanie konstytucyjności nawet wówczas, gdy już w postępowaniu legislacyjnym jego zgodność z Konstytucją budzi poważne wątpliwości. Podobnie w wyroku z 9 marca 2016 roku Trybunał podkreślił, że: „świadome działanie organu państwa (w tym wypadku – Sejmu) poza granicami prawa (por. art. 7 Konstytucji) podczas uchwalania ustaw stanowi [...] naruszenie zasady poprawnej legislacji, która jest jedną z podstawowych zasad demokratycznego państwa prawnego (por. art. 2 Konstytucji).

²⁰ W. Zakrzewski, *Podstawowe wolności, prawa i obowiązki człowieka i obywatela [w:] Polskie prawo konstytucyjne*, red. W. Skrzydło, Lublin 2000; L. Tyszkiewicz, *Teoria człowieka i społeczeństwa a polityka prawa, w: Filozofia prawa, a tworzenie i stosowanie prawa*, Katowice 1992r., s. 73-80.

²¹ Zob. Sprawozdanie Komisji Weneckiej z dnia 4 kwietnia 2011 r., badanie nr 512/2009 (CDLAD 2011;003rev); Wyrok z 2010 r. w sprawie C-550/07 P *Akzo Nobel Chemicals Ltd i Akros Chemicals Ltd przeciwko Komisji Europejskiej*, Zb.Orz. s. I-08301, pkt 54. Por. Załącznik do komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady. Nowe ramy UE na rzecz umocnienia praworządności. Strasburg, dnia 11.3.2014 r. COM(2014) 158 final. Aneks nr 1. Maastricht z 1992 r. W traktacie z Amsterdamu odwołano się do praworządności (państwa prawnego) w art. 6 ust. 1 zasadniczo w ten sam sposób, co w obecnym art. 2 Traktatu UE.

²² Zob. Wyrok z 1981 r. w sprawach połączonych 212 do 217/80 *Amministrazione delle Finanze przeciwko Salumi*, Rec. s. 2735, pkt 10; Wyrok z 2004 r. w sprawie C-496/99 *Komisja przeciwko CAS Succhi di Frutta*, Rec. s. I-03801, pkt 63.

²³ Komisja Europejska Bruksela, dnia 20.12.2017 COM(2017) 835 final 2017/0360 (NLE) Uzasadniony wniosek zgodnie z art. 7 ust. 1 Traktatu o Unii Europejskiej dotyczący praworządności w Polsce. Wniosek Decyzja Rady w sprawie stwierdzenia wyraźnego ryzyka poważnego naruszenia przez Rzeczpospolitą Polską zasady praworządności s.1, p.2.

²⁴ Wyrok w sprawie C-583/11 P *Inuit Tapiriit Kanatami i in. przeciwko Parlamentowi i Radzie*, dotychczas nieopublikowany, pkt 91; wyrok z 2010 r. w sprawie C-550/09 *E i F*, Zb.Orz. s. I-06213, pkt 44; wyrok z 2002 r. w sprawie C-50/00 P *Unión de Pequeños Agricultores*, Rec. s. I-06677, pkt 38 i 39.

²⁵ Wyrok z 2000 r. w sprawach połączonych C-174/98 P i C-189/98 P, *Niderlandy i van der Wal przeciwko Komisji*, Rec. s. I-00001, pkt 17.

²⁶ Komisja Europejska Bruksela, dnia 20.12.2017 COM(2017) 835 final 2017/0360 (NLE) Uzasadniony wniosek zgodnie z art. 7 ust. 1 Traktatu o Unii Europejskiej dotyczący praworządności w Polsce. Wniosek Decyzja Rady w sprawie stwierdzenia wyraźnego ryzyka poważnego naruszenia przez Rzeczpospolitą Polską zasady praworządności p.1.

²⁷ Zob. fundacjawip.files.wordpress.com/2013/02 G. Sharp, *Od dyktatury do demokracji. Drogi do wolności*.

²⁸ T. Kozłowski, *Legislacja bez autorytetu prawa*, Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny", R. LVI, 1994 z.4, s.81

²⁹ T. Synder, *Droga do niewolności*, Znak Horyzont, Kraków 2019.

³⁰T. Pietrzykowski, *Etyczne problemy prawa*, Kraków 2005, s. 96. Zob. też na temat przymusu prawnego, A. Gryniuk, *Przymus prawny*. Studium socjologiczno-prawne, Toruń 1994; M. Szyszkowska, *Filozofia człowieka u podstaw systemów filozoficzno-prawnych*, [w:] *Filozofia prawa*, pod red. M. Szyszkowskiej, Warszawa 2001.

³¹ M. Albright, *Faszyzm ostrzeżenie*, Warszawa 2018, Wydawnictwo Poltext, s. 46.

³² Op. cit. s.139.

³³ Op. cit. s.264-268, 283.

³⁴ Op. cit. s. 283.

³⁵ Jan Paweł II, Encyklika *Centesimus Annus*; G. Reale: *Historia filozofii starożytnej*. T. 1. Lublin: Wydawnictwo KUL, 2008, s. 282-290; M.I Esparza, *Miłość i szacunek do samego siebie*, s. 107. Promic, Warszawa 2012; John Finnis: *Prawa naturalne i uprawnienia naturalne*. Warszawa: Dom Wydawniczy ABC, 2001 W. Tatarkiewicz – „Historia Filozofii”, PWN Warszawa 1990; R. Tokarczyk – „Klasycy praw natury”, Wydawnictwo Lubelskie, Lublin 1988; L. Strauss – „Prawo naturalne w świetle historii”, Instytut Wydawniczy Pax, Warszawa 1969.